

ГЛАВНА ПРАВИЛА УСПЕШНОГ ВОЂЕЊА РЕПРОДУКЦИЈЕ У ГОВЕДАРСТВУ

1. Осеменили јунице са 14 – 16 месеци (60-65% ТМ или 350-370кг)
2. Припремити правилном исхраном јунице за порођај (24-26 месеци и 510-550 кг; кондиција 3,5-4,0)
3. Припремити правилном исхраном краве за порођај (без вишка калцијума и кондиција 3,5)
4. Обезбедити стручну помоћ за порођај (заказивање порођаја са ветеринаром)
5. Никад не вући теле са више од четири човека. Ако је потребан пети човек, обавезно позвати ветеринара.
6. Обезбедити максималну хигијену порођаја (посебно место, чиста слама, искувани конопци и крпе, дезинфекција пупка)
7. Постељица мора да буде избачена за 12 сати или звати ветеринара.
8. Теле одмах одвојити од краве у посебан, ограђен део штале или бокс и обезбедити му напајање и правилну исхрану (прва брошура)
9. Обезбедити крави правилну исхрану посебно у првих 60 дана јер од тога директно зависе укупни резултати вођења репродукције (видети брошуру о исхрани)
10. Покушати да се установи прва појава еструса (до 20 дана). У случају да се еструс не појављује ни до 30 дана поправити исхрану и консултовати ветеринара (прва три еструса су код већине крава слабо изражена па треба обратити повећану пажњу)
11. Пратити и редовно бележити следеће појаве еструса (на 18-24 дана). У случају појаве еструса на мање од 18 дана консултовати ветеринара и кориговати исхрану.
12. Ако је после порођаја било све нормално осеменили краву у првом еструсу после 45. дана. Ако је крава лечена не осемењавати је до 60-70 дана. Исто учинити и ако крава даје изразито велику количину млека (преко 25 литара млека).
13. За осемењавање користити семе бикова који у каталогу сигурно дају лаке порођаје!
14. Број осемењавања по крави не сме да пређе 2. Ако на целој фарми у просеку имате више од два осемењавања или поправите исхрану и услове држања, а ако су они добри - промените стручњака који врши осемењавања. Сваки добар стручњак ће на време предузети све да на фарми просек по крави не пређе 2.
15. После осемењавања пажљиво пратити следећу појаву еструса да услед немара не би пропустили евентуално поваћање.
16. Водити обавезно евиденцију и ако се еструс понови после мање од 18 или више од 26 дана, упозорити ветеринара на то јер се у том случају ради о болести (цисте јајника или побачаји). Сваки немар у том смислу може значајно да угрози резултате рада са том кравом и битно да одложи њену стеоност.
17. У току трудноће и лактације обезбедите правилну исхрану по фазама лактације.
18. Обезбедити максималну хигијену муже да болести вимена не би поквариле укупне резултате рада.
19. Краву засушити најкасније до 50 дана пред порођај, а у току засушења правилном исхраном (одржати кондицију 3,5) припремити је за порођај.

Прилог 1. За напредне сточаре

Праћење репродуктивних показатеља могуће је уз редовно вођење евиденције за сваку појединачну животињу, као и уз прављење периодичних обрачуна за цело стадо. Постизање оптималних вредности ових показатеља неопходан је услов за постизање и оптималних економских резултата на фарми. За постизање оптималних репродуктивних показатеља неопходно је да се поштују основни принципи исхране и смештаја животиња.

Репродуктивни индекс *	оптимална вредност	вредност која указује на озбиљан проблем
Међутелидбени интервал	12,5 - 13 месеци	> 14 месеци
Први еструс (средња вредност)	< 40 дана	> 60 дана
Краве са утврђеним еструсом пре 60 дана од порођаја	> 90%	< 90%
Прво осемењавање (средња вредност)	45 до 60 дана	> 60 дана
Индекс осемењавања	< 1,7	> 2,5
Стеоност од првог осемењавања - јунице	65 до 70%	< 60%
Стеоност од првог осемењавања - краве	50 - 60%	< 40%
Концепција са мање од три осемењавања	> 90%	< 90%
Међуеструсни период од 18 до 24 дана	> 85%	< 85%
Сервис период (средња вредност)	85 - 110 дана	> 140 дана
Краве са сервис периодом од преко 120 дана	< 10%	> 15%
Трајање периода засушења	50 - 60 дана	< 45 или > 70 дана
Старост при првом порођају (средња вредност)	24 месеци	< 24 или > 30 месеци
Абортуси	< 5%	> 10%
Искључења због репродуктивних пробл.	< 10%	> 10%

< ... мање од; > ... више од

* Међутелидбени интервал - период у месецима између два порођаја
 Индекс осемењавања - просечан број осемењавања по крави до постизања стеоности
 Међуеструсни период - број дана између два узастопна еструса
 Сервис период - период од тељења до следеће стеоности

Средња вредност - добија се дељењем збира појединачних вредности са бројем животиња за које се рачуна дата вредност